

തൈത്തിരീയ പ്രാതിശാഖ്യ - 22-13

ഋഗ് വിരാമഃ പദവിരാമോ വിവൃത്തിവിരാമഃ സമാനപദവിവൃത്തിവിരാമ
സ്രിമാത്രോ ദിമാത്ര ഏകമാത്രോഽർദ്ധമാത്ര ഇത്യാനുപൂർവ്വേണ.

പരി ശീക്ഷാ

അത്രോഭയോശ്ച സ്വരയോരസന്ധിഃ വിവൃത്തിരിത്യുചൃത ഏവ തജ്ജ്ഞഃ
ക്രമേണ വത്സാനുസൃതിശ്ച വത്സാനുസാരിണീ പാകവതീ പിപീലികാ 96
വൈശേഷികാ ചോഭയദീർഘികാ ച സ്യോന്മധുമാ ചൈവ സവർണതാ ച
ഇത്യേവമഷ്ടൗ ഹി വിവൃത്തിസംജ്ഞാസ്താസാം സ്വരൂപം ഖലു
വക്ഷ്യതേഽത്ര 97

അത്ര = അവിടെ, ഉഭയോശ്ച സ്വരയോഃ = രണ്ട് സ്വരങ്ങൾക്ക്, അസന്ധിഃ
= സന്ധി ഇല്ലയോ വിവൃത്തിരിത്യുചൃത = "വിവൃത്തി" എന്ന്
പറയുന്നു, തജ്ജ്ഞഃ = അതിനെ അറിയുന്നവർ (വൈദിക
സമ്പ്രദായത്തെ അറിയുന്നവർ, എല്ലാവർക്കും അറിയില്ലെന്നർത്ഥം)
വിവൃത്തി എട്ട് വിധം, അവ ക്രമേണ

1. വത്സാനുസൃതി
2. വത്സാനുസാരിണീ
3. പാകവതീ
4. പിപീലികാ
5. വൈശേഷികാ
6. ഉഭയദീർഘികാ
7. മധുമാ
8. സവർണതാ (സവർണദീർഘീ)

1. വത്സാനുസൃതി

യാ ഹ്രസ്വപുരോത്തര ദീർഘികാ സ്മാത് സാ തർഹി വത്സാനുസൃതിഃ
സമാത്രാ

പൂർവ സ്വരം ഹ്രസ്വം , ഉത്തര സ്വരം ദീർഘം ആയി വന്നാൽ അത്
വത്സാനുസൃതിഃ , അതിന് ഒരു മാത്ര വിരാമം

കർമ്മണ ആപ്തായധാം ; ത ആ; ന ആയുഃ ; സ ആയുഃ ; ത ഏനം ;

വാ ആദിത്യ - ഇവിടെ വത്സാനുസൃതി ഇല്ല (പൂർവ സ്വരം
ദീർഘമായതിനാൽ)

ത ഇതരജനാനാം - ഇവിടെ വത്സാനുസൃതി ഇല്ല (ഉത്തര സ്വരം
ഹ്രസ്വമായതിനാൽ)

2. വത്സാനുസാരിണീ

ഹ്രസ്വോത്തരാ യത്ര തു ദീർഘപൂർവാ വത്സാനുസാരിണ്യപി
സൈകമാത്രാ

പൂർവ സ്വരം ദീർഘം , ഉത്തര സ്വരം ഹ്രസ്വം ആയി വന്നാൽ അത്
വത്സാനുസാരിണീ , അതിന് ഒരു മാത്ര വിരാമം

വാ ഇയം ;

യ ഏവം - ഇവിടെ ഇല്ല. (പൂർവ സ്വരം ഹ്രസ്വമായതിനാൽ)

3. പാകവതീ

യസ്മാ വിവൃത്തേരുഭയത്ര ഹ്രസ്വഃ പാദോനമാത്രാ ഖലു പാകവതൃാ

പൂർവ സ്വരവും, ഉത്തര സ്വരവും ഹ്രസ്വം ആയാൽ അത് പാകവതീ -
അതിന് മൂക്കാൽ മാത്ര വിരാമം

യ ഇമാ; സ ഇദ് ; ത ഇന്ദായ; മ ഇന്ദഃ

സ്തേന ഈശത; ധ്രുവാ അസ്തിൻ - ഇവിടെ ഇല്ല - രണ്ടും

ഹ്രസ്വമല്ലത്തതിനാൽ

ഈ മുക്കാൽ മാത്ര വിരാമം രണ്ട് പദങ്ങൾക്കിടയിൽ വരുന്ന

വിവൃത്തിക്കാണ്. ഒരു പദത്തിനകത്തുതന്നെ വരുന്ന വിവൃത്തിക്ക് അര

മാത്ര വിരാമം - ഉദാ: പ്രളം

4. പിപീലികാ

ക്രമേണ പുരോത്തരയോശ്ച ദീർഘൗ സ്തേ ഉച്ചനീചൗ പദകാല ഏവ
വിസർജനീയശ്ച ന യത്ര ദൃശ്യതേ യസ്യാം ച സന്ധൗ സ്വരിതം ച
ലഭ്യതേ സവർണഭൂതാവപി തൗ ഭവേതാം സാ പാദമാത്രാ ച പിപീലികാ
സ്യാത്

സവർണ ദീർഘങ്ങളായ, പദപാഠത്തിൽ ഉദാത്തവും അനുദാത്തവും
ആയി,അവക്കിടയിൽ വിസർഗ്ഗമില്ലാതെ വരികയും സംഹിതാപാഠത്തിൽ
അവിടെ സ്വരിതം സംജാതമാവുകയും ചെയ്താൽ അത് പിപീലികാ
വിവൃത്തി, അതിന് അണു മാത്ര ($\frac{1}{4}$ മാത്ര) വിരാമം

1. പൂർവ സ്വരവും, ഉത്തര സ്വരവും ദീർഘമായിരിക്കണം
2. പദ പാഠത്തിൽ പൂർവ സ്വരം ഉദാത്തവും, ഉത്തര സ്വരം
അനുദാത്തവും ആയിരിക്കണം
3. പദപാഠത്തിൽ പൂർവ സ്വരത്തിനും , ഉത്തര സ്വരത്തിനും ഇടക്ക്
വിസർഗം വരരുത്.
4. സംഹിതാപാഠത്തിൽ സ്വരിതം ഉണ്ടായിവരണം
5. പൂർവ സ്വരവും, ഉത്തര സ്വരവും സവർണങ്ങളായിരിക്കണം
ഇങ്ങിനെ വരുന്ന വിവൃത്തിയാണ് പിപീലികാ- അതിന് കാൽ മാത്ര
(അണു മാത്ര) വിരാമം.

വാ ആരണ്യം- പദ പാഠം - വൈ | ആ രണ്യം |

എന്നാൽ,

വാ അധാർയോഃ (രണ്ടും ദീർഘമല്ലാത്തതിനാൽ); വാ ആപഃ - പദ പാഠം -

വൈ | ആപഃ | (ഉദാത്ത-അനുദാത്ത മല്ലാത്തതിനാൽ)

അപൃതപാ ആധൂയമാന; പദ പാഠം -അപൃതപാ ഇത്യപൃത - പാഃ |

ആധൂയമാന ഇത്യാ... | (വിസർഗ്ഗം വന്നതിനാൽ)

തേ ഏവൈനം - പദ പാഠം - തേ ഇതി | ഏവ | ഏനം | (സംഹിതയിൽ

സ്വരിതം ഇല്ലാത്തതിനാൽ)

5. വൈശേഷികാ

സ്യാതാം വിവൃത്തേരപി യത്ര യസ്യാഃ

ആദ്യന്തയോശ്ചാപ്യസവർണ്ണദീർഘൗ

മധ്യേ വിസർഗോ യദി വാപി മാ വാ വൈശേഷികാ മാത്രീകകാലയുക്താ

അസവർണ്ണ ദീർഘങ്ങളായ, പൂർവോത്തരപദങ്ങൾക്കിടയിൽ

വിസർഗ്ഗമുണ്ടെങ്കിലും ഇല്ലെങ്കിലും, അത് വൈശേഷികാ വിവൃത്തി,

അതിന് ഒരു മാത്ര വിരാമം

1. പൂർവ സ്വരവും, ഉത്തര സ്വരവും ദീർഘമായിരിക്കണം

2. പൂർവ സ്വരവും, ഉത്തര സ്വരവും സവർണ്ണങ്ങളായിരിക്കരുത്

ഇങ്ങിനെ വരുന്ന വിവൃത്തിയാണ് വൈശേഷികാ - അതിന് ഒരു മാത്ര

വിരാമം

എതാ ഏവ ; തഥോ ഏവോത്തരേ

എന്നാൽ

ത ഏനം (രണ്ടും ദീർഘമല്ലാത്തതിനാൽ)

അഥോ ഓഷധീഷു (അസവർണ്ണമല്ലാത്തതിനാൽ)

6. ഉഭയദീർഘികാ

ആദ്യന്തയോശ്ചൈവ സവർണദീർഘൗ സ്വരോ ന സന്ധാനപദേ
വിസർഗഃ ഏവംഗുണാ യത്ര ഭവന്തി യസ്യഃ സ്യാദേകമാത്രോഭയ
ദീർഘികാ സാ

പൂർവോത്തര സ്വരങ്ങൾ സവർണ ദീർഘങ്ങളായി, പദപാഠത്തിൽ
അവക്കിടയിൽ വിസർഗ്ഗമില്ലാതെ വരികയും സംഹിതാപാഠത്തിൽ
അവിടെ സ്വരിതം സംജാതമാകാതെയും ചെയ്താൽ അത് ഉഭയദീർഘി
വിവൃത്തി, അതിന് ഒരു മാത്ര വിരാമം

1. പൂർവ സ്വരവും, ഉത്തര സ്വരവും ദീർഘമായിരിക്കണം
2. പദപാഠത്തിൽ പൂർവ സ്വരത്തിനും , ഉത്തര സ്വരത്തിനും ഇടക്ക്
വിസർഗം വരരുത്
3. സംഹിതാപാഠത്തിൽ സ്വരിതം ഉണ്ടാകരുത്
4. പൂർവ സ്വരവും, ഉത്തര സ്വരവും സവർണങ്ങളായിരിക്കണം
ഇങ്ങിനെ വരുന്ന വിവൃത്തിയാണ് ഉഭയ ദീർഘിക - അതിന് ഒരു മാത്ര
വിരാമം. ഇതിന് പിപീലികയുമായുള്ള വ്യത്യാസം സ്വരിതം
ഉണ്ടാകാത്തതും ഉദാത്ത അനുദാത്തം നിർബന്ധമില്ലാത്തതുമാണ് .

തേ ഏവൈനം പ്രതിഷ്ഠാം - പദ പാഠം - തേ ഇതി । ഏവ । ഏനം
എന്നാൽ

സോ ഏവൈഷ്വരസ്യ - പദപാഠം - സോ ഇതി । ഏവ । ഏഷാ ഏതസ്യ
(സവർണ്ണദീർഘമല്ലാത്തതിനാൽ)

യാ ആവിവിശുഃ । പദ പാഠം - യഃ । ആവിവിശു....! (വിസർഗം , സ്വരിതം
വന്നതിനാൽ)

അഥൈതാ ആഹുതീർ । പദ പാഠം - അഥ । ഏതഃ । ആഹുതീർ
(വിസർഗം , വന്നതിനാൽ)

7. മധ്യമാ

സവർണ്ണദീർഘാവുഭയത്ര യസ്യാ ഉദാത്തനീചൗ ഭവതഃ ക്രമേണ
യദ്യസ്തി ചേത്തത്ര വിസർജനീയഃ സ്വാരോഽപി സന്ധൗ ച സമാത്രമധ്യമാ
സവർണ്ണ ദീർഘങ്ങളായ, പദപാഠത്തിൽ ഉദാത്തവും അനുദാത്തവും
ആയി,അവക്കിടയിൽ വിസർഗ്ഗം വരികയും സംഹിതാപാഠത്തിൽ അവിടെ
സ്വരിതം സംജാതമാവുകയും ചെയ്താൽ അത് മധ്യമാ വിവൃത്തി, അതിന്
ഒരു മാത്ര വിരാമം

1. പൂർവ സ്വരവും, ഉത്തര സ്വരവും ദീർഘമായിരിക്കണം,
സവർണ്ണങ്ങളുമായിരിക്കണം
2. പദ പാഠത്തിൽ പൂർവ സ്വരം ഉദാത്തവും, ഉത്തര സ്വരം
അനുദാത്തവും ആയിരിക്കണം
3. പദപാഠത്തിൽ പൂർവ സ്വരത്തിനും , ഉത്തര സ്വരത്തിനും ഇടക്ക്
വിസർഗം വരണം.
4. സംഹിതാപാഠത്തിൽ സ്വരിതം ഉണ്ടായിവരണം
ഇങ്ങിനെ വരുന്ന വിവൃത്തിയാണ് മധ്യമാ- അതിന് ഒരു മാത്ര വിരാമം.
ഇതിന് പിപീലികയുമായുള്ള വ്യത്യാസം വിസർഗ്ഗം ഉണ്ടാകുന്നത്
മാത്രമാണ് .

അപൂതപാ ആധുയമാന; പദ പാഠം -അപൂതപാ ഇത്യപൂത - പാഃ ।

ആധുയമാന ഇത്യാ

യാ ആവിവിശുഃ । പദ പാഠം - യാഃ । ആവിവിശു....।

എന്നാൽ

ഈശ്വരാ ഏനം ; പദ പാഠം ഈശ്വരാഃ । ഏനം

(സവർണ്ണമല്ലാത്തതിനാൽ)

ദേവാ ആശാപാലാ - പദ പാഠം - ദേവാഃ- ആശാപാലാ (ഉദാത്ത-

അനുദാത്തമല്ലാത്തതിനാൽ)

8. സവർണതാ (സവർണദീർഘി)

ആദൗ തഥാന്നേ ച സവർണദീർഘൗ വിഭജ്യമാനേ സവിസർജനീയഃ
ന തത്ര ജാതു സ്വരിതശ്ച തസ്യാ വൃത്തിഃ സമാത്രാ ഹി സവർണദീർഘീ

സവർണ ദീർഘങ്ങളായ, സ്വരങ്ങൾക്കിടയിൽ പദപാഠത്തിൽ വിസർഗ്ഗം
വരികയും സംഹിതാപാഠത്തിൽ അവിടെ സ്വരിതം

സംജാതമാകാതിരിക്കുകയും ചെയ്താൽ അത് സവർണദീർഘീ
വിവൃത്തി, അതിന് ഒരു മാത്ര വിരാമം

1. പൂർവ സ്വരവും, ഉത്തര സ്വരവും ദീർഘമായിരിക്കണം,
സവർണങ്ങളുമായിരിക്കണം

2. പദപാഠത്തിൽ പൂർവ സ്വരത്തിനും , ഉത്തര സ്വരത്തിനും ഇടക്ക്
വിസർഗം വരണം.

3. സംഹിതാപാഠത്തിൽ സ്വരിതം ഉണ്ടായിവരരുത്

ഇങ്ങിനെ വരുന്ന വിവൃത്തിയാണ് സവർണദീർഘീ, അതിന് ഒരു മാത്ര
വിരാമം.

ദേവാ¹ ആശാപാലാ - പദ പാഠം - ദേവാഃ² - ആശാപാലാ³
എന്നാൽ

ഏതാ ഏവ (സവർണ്ണമല്ലാത്തതിനാൽ); വാ ആപസ്തസ്മാ¹ത് | പദപാഠം
- വൈ | ആപഃ¹ (വിസർഗം വരാത്തതിനാൽ)

അപൂതപാ¹ ആധുയമാ¹ന; പദ പാഠം - അപൂതപാ¹ ഇത്യപൂത - പാഃ¹ |
ആധുയമാ¹ന ഇത്യാ²... |(സ്വരിതം വന്നതിനാൽ)

വിവൃത്തി മധ്യത്തിൽ അനുനാസികം

യദ് വൃക്തിമധ്യേ ത്വാനുനാസികഃ സ്മാത് തത്രാനുനാസ്യസ്തൂ സപാദമാത്രഃ
സാ വൃക്തിരപ്യത്ര സപാദമാത്രാ പൂർവോക്തമേവാത്ര ച നാമ തസ്മാഃ

വിവൃത്തി മധ്യത്തിൽ അനുനാസികം (അനുസ്വാരം) വന്നാൽ ആ
അനുസ്വാരത്തിന് ഒന്നേക്കാൽ മാത്രയാണ് കാലം. അപ്പോൾ ആ
വിവൃത്തിക്കും ഒന്നേക്കാൽ മാത്ര വിരാമം വരും.

മഹാ (ഗ്) ഇന്ദ്രോ ; വിദ്വാ (ഗ്) ഋതൂൻ ; ദേവം ഉപപ്രേത് ;

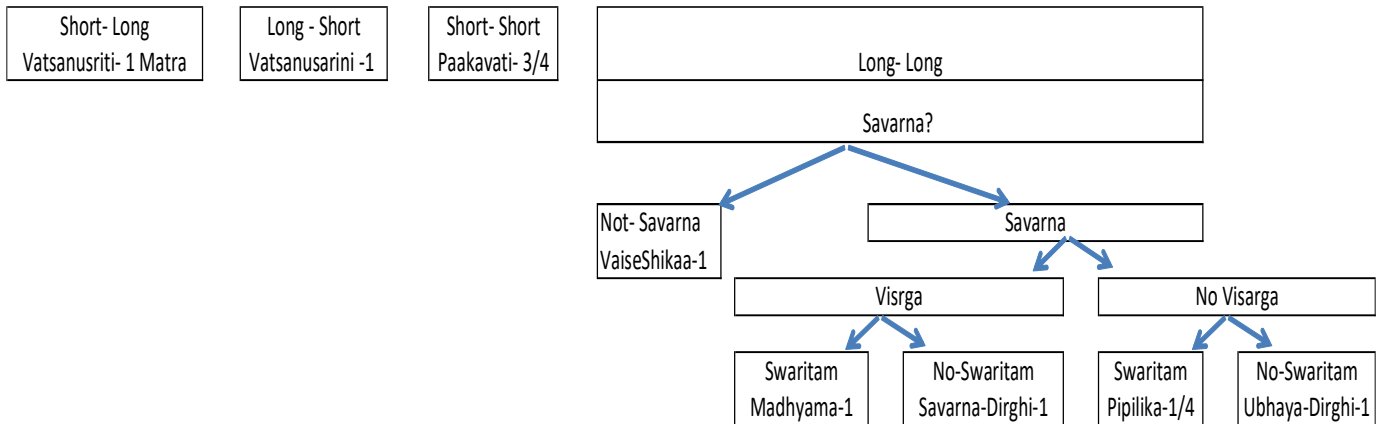
	പൂർവ സ്വരം	ഉത്തര സ്വരം	മാത്ര വിരാമം
1.വത്സാനുസൃതി	ഹ്രസ്വം	ദീർഘം	1
2.വത്സാനുസാരിണീ	ദീർഘം	ഹ്രസ്വം	1
3.പാകവതീ	ഹ്രസ്വം	ഹ്രസ്വം	$\frac{3}{4}$

1. പദപാഠത്തിൽ പൂർവ സ്വരത്തിനും , ഉത്തര സ്വരത്തിനും ഇടക്ക് വിസർഗം

2. പദ പാഠത്തിൽ പൂർവ സ്വരം ഉദാത്തവും, ഉത്തര സ്വരം അനുദാത്തവും

3. സംഹിതാപാഠത്തിൽ സ്വരിതം

	വിസർഗം	ഉദാത്ത- അനുദാത്ത	സ്വരിതം	ദീർഘം - ദീർഘം	സവർണ്ണ	മാത്ര വിരാമം
4.പിപീലികാ	NO	YES	YES	YES	YES	$\frac{1}{4}$
5.വൈശേഷികാ	-	-	-	YES	NO	1
6.ഉഭയദീർഘികാ	NO	NO	-	YES	YES	1
7.മധ്യമാ	YES	YES	YES	YES	YES	1
8.സവർണ്ണദീർഘീ	YES	-	NO	-	-	1

പാരിശീക്ഷാ

സപ്തദശോഽധ്യായഃ

അത്രോഭയോശ്ച സ്വരയോരസന്ധിഃ വിവൃത്തിരിതുകൃച്ഛത ഏവ തജ്ജ്ഞൈഃ
ക്രമേണ വത്സാനുസൃതിശ്ച വത്സാനുസാരിണീ പാകവതീ പിപീലികാ 96
വൈശേഷികാ ചോഭയദീർഘികാ ച സ്ട്രാമധ്യമാ ചൈവ സവർണതാ ച
ഇത്യേവമഷ്ടൗ ഹി വിവൃത്തിസംജ്ഞാസ്താസാം സ്വരൂപം ഖലു വക്ഷ്യതേഽത്ര 97
യാ ഹ്രസ്വപുരോത്തര ദീർഘികാ സ്ട്രാത് സാ തർഹി വത്സാനുസൃതിഃ സമാത്രാ
ഹ്രസ്വാത്തരാ യത്ര തു ദീർഘപൂർവാ വത്സാനുസാരിണ്യപി സൈകമാത്രാ 98
യസ്ട്രാ വിവൃത്തേരുഭയത്ര ഹ്രസ്വഃ പാദോനമാത്രാ ഖലു പാകവത്യാ
ക്രമേണ പുരോത്തരയോശ്ച ദീർഘൗ സ്ത ഉച്ചനീചൗ പദകാല ഏവ 99
വിസർജനീയശ്ച ന യത്ര ദൃശ്യതേ യസ്ട്രാം ച സന്ധൗ സ്വരിതം ച ലഭ്യതേ
സവർണഭൂതാവപി തൗ ഭവേതാം സാ പാദമാത്രാ ച പിപീലികാ സ്ട്രാത് 100
സ്ട്രാതാം വിവൃത്തേരപി യത്ര യസ്ട്രാഃ ആദ്യന്തയോശ്ചാപ്യസവർണദീർഘൗ
മധ്യേ വിസർഗോ യദി വാപി മാ വാ വൈശേഷികാ മാത്രികകാലയുക്താ 101
ആദ്യന്തയോശ്ചൈവ സവർണദീർഘൗ സ്വരോ ന സന്ധാനപദേ വിസർഗഃ
ഏവംഗുണാ യത്ര ഭവന്തി യസ്ട്രാഃ സ്ട്രാദേകമാത്രോഭയദീർഘികാ സാ 102
സവർണദീർഘാവുഭയത്ര യസ്ട്രാ ഉദാത്തനീചൗ ഭവതഃ ക്രമേണ
യദ്യസ്തീ ചേത്തത്ര വിസർജനീയഃ സ്വാരോഽപി സന്ധൗ ച സമാത്രമധ്യമാ 103
ആദൗ തഥാന്തേ ച സവർണദീർഘൗ വിഭജ്യമാനേ സവിസർജനീയഃ
ന തത്ര ജാതു സ്വരിതശ്ച തസ്ട്രാ വൃത്തിഃ സമാത്രാ ഹി സവർണദീർഘൗ 104
യദാകതിമധ്യേ താനുനാസികഃ സ്ട്രാത് തത്രാനുനാസ്യസ്തൂ സപാദമാത്രഃ
സാ വ്യക്തിരപ്യത്ര സപാദമാത്രാ പുരോക്തമേവാത്ര ച നാമ തസ്ട്രാഃ 105
ഇതി സപ്തദശോഽധ്യായഃ

ആത്രേയ ശീക്ഷാ

വിവൃത്തിലക്ഷണം

സ്വരയോരുദയോഃ സന്ധിർവിവൃത്തിരിതി കമ്യതേ
അത്ര സൈവ വിവൃത്തിസ്തു വൃക്തിരിത്യപി ചോച്യതേ 84
രണ്ട് സ്വരങ്ങൾ അടുത്തടുത്ത് വരുന്നത് വിവൃത്തി
ആ വിവൃത്തിയെത്തന്നെ വൃക്തി എന്നും പറയും

വത്സാനുസൃതിരാഖ്യാതാ തഥാ വത്സാനുസാരിണീ
വൈശേഷികാ പാകവതീ മധ്യമാ ച പിപീലികാ 85
തഥാ സവർണ്ണദീർഘീ ചോഭയദീർഘീ തഥാ സ്കൃതാ
ഇത്യേവമഷ്ടസംജ്ഞാ സ്വർവിവൃത്തീനാം തു ഭേദതഃ 86

1. വത്സാനുസൃതി
2. വത്സാനുസാരിണീ
3. വൈശേഷികാ
4. പാകവതീ
5. മധ്യമാ
6. പിപീലികാ
7. സവർണ്ണദീർഘീ
8. ഉഭയദീർഘികാ

എന്നിങ്ങനെ വിവൃത്തി എട്ടു വിധം
ഹ്രസ്വപൂർവാ ച യാ വൃക്തിസ്തഥൈവോത്തരദീർഘികാ
സാ വത്സാനുസൃതിഃ പ്രോക്താ സമാത്രാ കാലതസ്തഥാ 87

1. വത്സാനുസൃതി
- പൂർവസ്വരം ഹ്രസ്വം

ഹ്രസ്വാത്പൂർവേ വിവൃത്തിഃ സ്മാത് പ്ലുതാദദീർഘാത്പരാ ച യാ
വത്സാനുസാരിണീ സേയമേകമാത്രേണ സംയുതാ 88
വൃക്കേതരാദൃന്തയോര്യസ്മാഃ ദീർഘൗ യദ്യസവർണ്ണകൗ

യദി മധ്യേ വിസർഗഃ സ്യാത് തദഭാവോഽഥവാ യദി 89
 സാ തു വൈശേഷികാഖ്യാ സ്യാത്സാണുമാത്രാ ച തത്ര വൈ
 പുരോ യത്രോത്തരേ ചൈവ ഹ്രസ്വാ യദി ഭവേത്തദാ 90
 പാദോനമാത്രികാ തത്ര സാ ച പാകവതീ സ്കൂതാ
 യസ്യാഃ സ വർണ്ണദീർഘൗ സ്ത ഉദയത്രോച്ഛനീചകൗ 91
 വിസർഗസ്തത്ര ച സ്വാരഃ സന്ധൗ മാത്രാ ച മധ്യമാ
 മധ്യമാ ലക്ഷണേ തത്ര വിസർഗോ ന ഭവേദ്യദി 92
 പിപീലികേതി വിജേന്തയാ സാ വ്യക്തിഃ പാദമാത്രികാ
 സ വർണ്ണദീർഘൗ യദ്യാദാവന്തേ ഭിന്നേ വിസർഗകഃ 93
 സവർണ്ണദീർഘ്യകമാത്രാ ന സന്ധൗ സ്വരിതോ യദി
 തസ്യാഃ സ വർണ്ണദീർഘ്യാസ്തൂ സംപൂർണേ ലക്ഷണേ സതി 94
 വിസർഗസ്തത്ര നോചേത്സാ സമാത്രോദയദീർഘ്യമ

വിവൃത്തഗുദാഹരണമ്

ഉദാഹരിയന്തേ വത്സാനുസൃതാദിവൃക്തയഃ ക്രമാത് 95
 വത്സാനുസൃതിസംജ്ഞാ സ്യാത്ത ഏകമുദാഹരണേ
 വത്സാനുസാരിണീ പ്രോക്താ സേദഗേ അസ്തൂ വാ ഇയമ് 96
 വൈശേഷികാ സ്യാത്താ ഏവ കക്ഷീവാം ഔശിജസ്തമാ
 സാ തു പാകവതീ ജേന്തയാ പ്രളഗഞ്ച സ ഇജ്ജനേ 97
 വ്യക്തിമധ്യനാസികൃമ്ധ്യമായാ ആവിവിശുരോദ്യാ ആദന്യദിത്യപി
 പിപീലികാ തു തേ ഏകം വാ ആരണ്യമുദാഹൃതമ് 98
 സ വർണ്ണദീർഘീ സംയുക്താ ആസന്നിത്യാദിദർശനാത്
 ഇയന്തുദയദീർഘീ സ്യാദാ ആപസ്തതഥേത്യപി 99
 നാസികേയാ വ്യക്തിമധ്യേ യഃ സ ഭവേത്സാണുമാത്രികഃ
 വ്യക്തേശ്ച സാണുമാത്രത്വം നാമപൂരോക്തമേവ ഹി 100